КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра гуманітарної освіти

Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти

«Культура професійного педагогічного мовлення»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри гуманітарної освіти
(протокол № 6 від 25.05.2026 р.)

Завідувач кафедри Анна-Марія БОГОСВЯТСЬКА

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 4 від 04.06.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (Дільна О.А., канд. філол. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; Должикова Т.І., канд. філол. наук, доцент КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»).

Напрям підвищення кваліфікації: сучасні підходи до навчання в Новій українській школі на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (укладачі: ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, Державна установа «Український інститут розвитку освіти», Інститут педагогіки НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, учасники робочої групи, склад якої затверджено наказом ІМЗО від 18.02.2022 № 15), зокрема на основі модуля 2 «Організація освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Тема 2.1. Сучасні підходи до навчання в Новій українській школі».

Термін дії програми: з 01.07.2026 до 01.07.2031 року.

Рецензенти:

Богосвятська Анна-Марія, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри гуманітарної освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

Грицик Наталія, учитель-методист, учитель української мови і літератури ЗЗСО І-ІІІ ступенів «Рава-Руський ліцей» Рава-Руської міської ради Львівської області.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність розроблення навчальної програми для педагогів полягає в необхідності підготовки вчителів до роботи за новим Державним стандартом базової середньої освіти в контексті вимог законодавства, зокрема Конституції України, законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та на виконання заходів державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа».

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти.

Обсяг: 15 годин (0,5 кредитів ЄКТС).

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей педагогів, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку учнів відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р., та на основі Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити усвідомлення та поглиблення знань педагогів щодо основних ідей та принципів Концепції «Нова українська школа» та державної політики у сфері загальної середньої освіти;
- сформувати цілісне розуміння сутності компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів до навчання, їх взаємозв'язку та ролі у формуванні ключових і предметної компетентностей учителя;
- удосконалити професійні вміння проєктувати освітній процес з урахуванням освітніх потреб, можливостей, інтересів та індивідуальних освітніх траєкторій учнів;
- розвинути здатність реалізовувати принцип практичної зорієнтованості навчання на уроках через використання життєвих ситуацій, навчальних кейсів, проєктної та дослідницької діяльності.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

А1. **Мовно-комунікативної**, через здатність забезпечувати здобуття освіти державною та іноземними мовами; здатність забезпечувати (за потреби) здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти; здатність забезпечувати навчання учнів іноземної мови в професійному колі (для вчителів і викладачів іноземної мови, а також учителів, які здійснюють освітній процес (викладають навчальні предмети) іноземними мовами, здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні уміння й навички учнів.

А2. **Предметно-методичної**, через здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентостей; здійснювати інтегроване навчання; добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; розвивати в учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання в учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.

Д.1. **Інноваційної**, через здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації в професійній діяльності; застосовувати інноваційні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

За результатами навчання слухач/слухачка:

- володіє нормами сучасної української літературної мови та дотримується їх у професійній комунікації;
- застосовує ефективні комунікативні стратегії і техніки педагогічного спілкування.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, під час індивідуального та фронтального опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях здійснюється експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних запитань до теми. **Оцінювання вербальне.**

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуальної творчої роботи. **Максимальна оцінка за індивідуальну роботу – 10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Особливості реалізації програми: дистанційна форма навчання, курс передбачає виконання індивідуальної роботи.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50% від загальної кількості.

Вартість: безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 2-х модулів та 4-х взаємопов'язаних тем.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують індивідуальну роботу – укладають мінісловник професійного мовлення педагога. Оцінювання індивідуальної роботи здійснюється за принципом «зараховано / не зараховано».

Учасники, які відвідали не менше 50% занять та успішно виконали індивідуальну роботу, отримують сертифікат відповідно до кількості прослуханих годин.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 15 год, з них: 4 год – лекційні заняття, 8 год – практична робота, 3 год – самостійна робота.

Назва теми	**Кількість годин**				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
Модуль 1. Культура усного мовлення педагога					
Тема 1.1. Поняття про культуру мовлення.	1	-	-	-	1
Тема 1.2. Культура усного мовлення педагога: норми наголошення, мовленнєвий етикет.	-	4	-	-	4
Усього годин за модулем	**1**	**4**	**-**	**-**	**5**
Модуль 2. Культура писемного мовлення педагога					
Тема 2.1. Типові помилки в писемному мовленні педагогів.	1	2	-	-	3
Тема 2.2. Нова редакція українського правопису 2019 року: передумови появи й основні зміни.	2	2	-	-	4
Усього годин за модулем	**3**	**4**	**3**	**-**	**7**

Разом годин за навчальною програмою	**4**	**8**	**3**	**-**	**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА

(*лекція, 1 година; практичне, 4 години*)

Тема 1.1. Поняття про культуру мовлення.

Основні ознаки культури мовлення (правильність, точність, логічність, різноманітність, чистота тощо).

Мовленнєва культура в сучасному українському суспільстві (суржик, англізація тощо).

Тема 1.2. Культура усного мовлення педагога.

Акцентуаційні норми сучасної української літературної мови. Норми наголошення термінів.

Мовленнєвий етикет педагога. Основні правила усної комунікації в освітньому середовищі.

МОДУЛЬ 2. КУЛЬТУРА ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА

(*лекція, 3 години; практичне, 4 годин*)

Тема 2.1. Типові помилки в писемному мовленні педагогів.

Лексичні й граматичні норми української літературної мови: найпоширеніші помилки і способи їхньої заміни.

Онлайн-ресурси для вдосконалення мовної компетентності педагога.

Тема 2.2. Нова редакція українського правопису 2019 року: передумови появи й основні зміни.

Короткий огляд історії українського правопису. Причини й передумови правописних змін у 2019 році.

Основні зміни до чиного правопису. Власне зміни в написанні слів. Варіантність мовної норми у новій редакції українського правопису. Доповнення: фемінітиви, релігійні назви, додаткові знаки пунктуації.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Контроль та оцінювання за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми. **Оцінювання вербальне.**

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі виконують **індивідуальну роботу** – укладають мініслівник професійного мовлення педагога (нормативних професійних висловів; педагогічних термінів; слів і конструкцій, яких варто уникати).

Критерії оцінювання індивідуальної роботи:

Критерій	Зміст критерію	Бали
Повнота структури словника	Представлено всі обов'язкові розділи: нормативні професійні вислови, педагогічні терміни, слова й конструкції, яких варто уникати.	0 – 2
Мовна правильність і нормативність	Дотримано норм сучасної української літературної мови; правильно подано терміни, формулювання та приклади.	0 – 2
Практична цінність матеріалу	Словник містить актуальні для педагогічної діяльності приклади, які можна використовувати в професійному спілкуванні.	0 – 2
Уміння пояснювати й редагувати мовні конструкції	Подано вдалі заміни небажаних висловів або пояснення щодо їх недоречності.	0 – 2
Оформлення та логіка подання	Матеріал структурований, охайно оформлений, зручний для використання; дотримано єдиного стилю оформлення.	0 – 2

Максимальна оцінка – **10 балів.** Завдання вважається виконаним, якщо за всіма критеріями учасник набирає 7 балів.

Курс **зараховується** за умови **відвідування не менше 50%** авдиторних занять та **виконання** індивідуальної творчої роботи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ:

1. Уживання фахової педагогічної термінології.
2. Мовні штампи та канцеляризми в мовленні вчителя.
3. Стилістична доречність мовлення в освітньому процесі.

4. Комунікативні якості мовлення педагога: правильність, точність, логічність, доречність, виразність.
5. Техніка мовлення вчителя: дикція, дихання, темп, інтонація.
6. Цифровий етикет у професійній діяльності вчителя.
7. Особливості онлайн-комунікації педагога.
8. Культура написання професійних повідомлень і листів.
9. Формування мовної особистості педагога.
10. Самоаналіз і самовдосконалення професійного мовлення.
11. Використання штучного інтелекту для вдосконалення мовлення та створення освітнього контенту.
12. Роль читання й самоосвіти у формуванні мовленнєвої культури.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

2. Закон України «Про освіту». Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text

3. Державний стандарт базової середньої освіти. Режим доступу : https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti

4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text

Основна література

1. Авраменко В. І. Культура мовлення учителя як засіб професійно-педагогічної комунікації. Режим доступу : https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/876/1/komunikacia.pdf

2. Габовда А.М. Культура мовлення як складник професійної майстерності педагога. Режим доступу : https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3411

3. Калюжна Т.Г. Культура педагогічного мовлення. Режим доступу : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/2562/1/%D0%9C_1_.%D0%A0._%D0%B4%D0%BE_%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%83_docx.pdf

4. Культура мови і культура мовлення вчителя. Режим доступу : https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-6-.pdf

5. Миргород В. О. Культура мовлення викладача як складова його педагогічної майстерності. Режим доступу : https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/4bb1c8ff-4176-4efe-90a6-dae86d4b4310

Додаткова література

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991. 256 с.
2. Вихованець І. Розмовляймо українською: мовознавчі етюди. Київ: Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. 160 с.

3. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного. Київ: «Либідь», 2013. 360 с.
4. Фаріон І. Мовна норма: знищення, пошук, віднова. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009.